

Г. І. Кременецька

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент кафедри англійської
філології та перекладу О. М. Мосейчук*

Явище мовленнєвого впливу та підходи до його вивчення

Спілкування – складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, що породжується потребами у спільній діяльності і включає обмін інформацією, сприймання, розуміння іншої людини, вироблення єдиної стратегії взаємодії суб'єктів, спрямованої на зміни у стані, поведінці та особистісно-сміслових особливостях партнера. У сучасних умовах провідним є мовне спілкування або вербальна комунікація, що реалізується за допомогою мовлення.

Мовленнєвий вплив (МВ) було вперше виділено як самостійна наукова проблема на перетині ряду напрямків психології та соціології, лінгвістики і філології з початку 70-х років. В даний час МВ продовжує залишатися актуальною сферою дослідження. Даній проблемі приділяли увагу такі науковці та лінгвісти: Іссерс О. С., Шмелева Т. В., Леонт'єв О. О., Ларіна Т. В., Белова А. Д., Бондалетов В. Д., Головин Б. Н. та інші.

Об'єктом дослідження є мовленнєвий вплив як складний психолінгвістичний процес. Предметом дослідження є вивчення поняття мовленнєвого впливу з точки зору різних підходів. Метою дослідження є вивчення природи мовленнєвого впливу, визначення ідіоматичних засобів мовленнєвого впливу (на матеріалі англомовного публіцистичного дискурсу).

МВ в широкому розумінні – це будь-яке мовне спілкування, взяте в аспекті його цілеспрямованості, цільової обумовленості, це мовне спілкування, описане з позиції одного з комунікантів, коли він розглядає себе як суб'єкт впливу, а свого співрозмовника – ж об'єкт [2: 5].

У вузькому розумінні мовленнєвий вплив – це вплив людини на іншу людину або групу осіб за допомогою мови та супровідних невербальних засобів для досягнення поставленої мовцем мети – змінити поведінку адресата, його настанови, наміри, уявлення, оцінки тощо під час мовної взаємодії [1: 94]. Іншими словами, це приховане цілеспрямоване маніпулювання

свідомістю та діяльністю людини, що може бути і позитивним, і негативним явищем [1: 95].

Існують різні підходи до вивчення явища МВ: психологічні аспекти; соціолінгвістичні аспекти; культурологічні аспекти; лінгвістичні аспекти.

Згідно з теорією комунікації, будь-яке висловлювання, крім локутивного та ілокутивного значень, може мати перлокутивний ефект – впливати на того, хто сприймає певне повідомлення. Будь-яка взаємодія між людьми означає протистояння особистості, а з психологічного та психолінгвістичного поглядів вплив щільно пов'язаний з процесами сприйняття та розуміння інформації, з потребами, станом реципієнта тощо.

З точки зору соціолінгвістики мовленнєвий вплив виступає процесом взаємодії, взаємовпливу учасників спілкування у соціумі. Мовленнєвий вплив може залежати від ряду факторів: віку, статусу особи, його соціальної ролі тощо.

З позиції лінгвокультурології МВ розглядається як процес взаємодії членів лінгвокультурної спільноти, що незважаючи на свій універсальний характер відзначається певними національними особливостями та відмінностями.

МВ з точки зору лінгвістики визначається як діяльність адресанта й адресата у процесі інформаційного обміну та впливу на співрозмовника, що виражається за допомогою вербальних та невербальних засобів мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Лисоченко Л. В. Убеждение как назначение судебной речи в дидактическом и методическом освещении // *Личность, речь и юридическая практика*. – № 6. – Ростов-н / Д., 2003. – 248 с.
2. Тарасов Е. Ф. Речевое воздействие: методология и теория // *Оптимизация речевого воздействия*. – М., 1990. – 239 с.